

УДК 005.92

Куцай Н.С., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0003-3419-1725>

n.kutsai@Lntu.edu.ua

Kutsai Natalia, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Lutsk National Technical University

<https://orcid.org/0000-0003-3419-1725>

n.kutsai@Lntu.edu.ua

ЦИФРОВІ НАВИЧКИ МЕНЕДЖЕРІВ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ МАЙБУТНЬОГО

У статті розглянуто особливості цифрових навичок у менеджерів, як важливої умови для розвитку економіки майбутнього. Відомо, що цифрові навички є досить важливими для формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів. Сформовано базові цифрові навички з яких варто розпочинати навчання менеджерам, для більш суттєвого розумінні застосування їх у роботі.

Цифрові навички менеджерів важливі не тільки для індивідуального розвитку та підвищення своєї конкурентоспроможності, але й для життя та розвитку економіки майбутнього загалом.

Ключові слова: цифрові навички, компетенції менеджерів, економіка майбутнього, цифрові професійні компетенції.

DIGITAL SKILLS OF MANAGERS AS AN IMPORTANT CONDITION FOR THE DEVELOPMENT OF THE FUTURE ECONOMY

The article examines the peculiarities of digital skills of managers as an important condition for the development of the economy of the future. It is known that digital skills are quite important for the formation of managerial competence of future managers. Basic digital skills have been formed, with which managers should start training, for a more significant understanding of their application in work. The digital skills of managers are important not only for individual development and increasing their competitiveness, but also for the life and development of the future economy in general.

In the conditions of digitalization of society, the labor market requires from the higher education system qualitatively trained specialists of various professions who have digital skills.

The introduction of innovations calls for the need to find new approaches to the management of innovative processes in organizations, in connection with which

it is necessary to form digital competencies during the professional training of management personnel. Managers of any level and level must be professionals in their field, because many factors that affect the development of the economy of the future depend on them. Accordingly, the manager must be competent in terms of management and have not only industry skills. In this connection, a special role in the training of future managers falls on the system of higher education.

Thus, the essence of managerial competence lies in the ability to perform managerial functions and make competent managerial decisions in a changing world. Digital skills are quite important for the formation of managerial competence of managers.

The problem of possessing such competencies became relevant in connection with the pandemic and the war in Ukraine, which illustrated the digitization of key areas of professional activity, especially management. Also, the digital model of economic relations determines new requirements for the training of future managers in the conditions of the higher education system, for the development of the economy of the future.

Key words: digital skills, managerial competencies, future economy, digital professional competencies.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах цифровізації суспільства ринок праці вимагає від системи вищої освіти якісно підготовлених фахівців різних професій, які мають цифрові навички. Впровадження інновацій викликає необхідність пошуку нових підходів до управління інноваційними процесами в організаціях, у зв'язку з чим при професійній підготовці управлінськими кадрами необхідно формувати цифрові компетенції.

Менеджери будь-якого рівня та ланки повинні бути професіоналами своєї справи, тому що від них залежить безліч чинників, які впливають на розвиток економіки майбутнього. Відповідно, менеджер має бути компетентним в управлінському плані і мати не лише галузеві навички. У зв'язку з чим особлива роль у підготовці майбутніх менеджерів лягає на систему вищої освіти (*Зайцева-Чінак Н. О., Саприкіна М. А., Гондюл О. Д., 2021*).

Таким чином, сутність управлінської компетентності полягає у здатності здійснювати управлінські функції і приймати грамотні управлінські рішення у світі, що змінюється. Цифрові навички є досить важливими для формування управлінської компетентності менеджерів. Проблема володіння такими компетенціями актуалізувалася у зв'язку з пандемією та війною в Україні, яка проілюструвала диджиталізацію ключових сфер

професійної діяльності, особливо управлінської. Також цифрова модель економічних взаємин визначає нові вимоги до підготовки майбутніх менеджерів в умовах системи вищої освіти, задля розвитку економіки майбутнього (Андрусяк Н. О., Краус К. М., Краус Н. М., 2021).

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. В сучасній науковій літературі накопичена значна кількість вітчизняних та зарубіжних досліджень присвячених питанням освіти та цифрових професійних компетенцій працівників різних спеціальностей в умовах віртуальної реальності.

З даною проблематикою пов'язані імена українських науковців, а саме: Н. Андрусяк, Н. Зайцева-Чіпак, Х. Замостянова, Н. Краус, К. Краус, О. Манжури, О. Марченка, Л. Мінська, В. Осецького, О. Піжук, О. Томчук, О. Штепи та ін.

Разом з тим, значна кількість питань та особливостей, пов'язаних з дослідженнями цифрових навиків менеджерів як важливої умови розвитку економіки майбутнього, залишаються недостатньо дослідженими та потребують подальшого вивчення.

Цілі статті. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні процесу формування цифрових навиків майбутніх фахівців-менеджерів як важливої умови розвитку економіки майбутнього

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Сучасний етап ринкових відносин зажадав необхідність переходу до цифрової економіки. У зв'язку з цим сформувався стійкий попит на професійну підготовку та перепідготовку менеджерів, здатних ефективно використовувати цифрові навички та впроваджувати сучасні інноваційні технології в галузях економіки (Краус Н.М., 2019).

Постійне вдосконалення знань у сфері професійної діяльності грає величезну роль. На сьогоднішній день цифрові компетенції виступають як одна з ключових вимог професійного зростання не тільки у менеджерів, а й у будь-якого іншого спеціаліста. Розуміння змісту та особливостей застосування цифрових інновацій, значення цифрових компетенцій дуже важливо для управління організацією в умовах цифрової економіки.

«Цифрова компетентність – це сукупність компетенцій, які допомагають працювати в сучасному цифровому середовищі та вміння застосовувати на практиці цифрові технології» (Замостянова Х., 2022).

Формування цифрових компетенцій та навиків у менеджерів, залежить і від викладача, на якого покладається ключова роль в освітньому процесі.

Важливо, щоб сьогоднішні викладачі вміли працювати в інформаційно-освітньому цифровому середовищі, та використовували засоби ІКТ.

Таким чином, виходить, що процес навчання та взаємодії викладачів та студентів суттєво трансформується. Викладач не є єдиним джерелом знань, а більше спрямовує та супроводжує навчання. А оскільки цифрова економіка та ринок праці вимагають від менеджерів високого рівня цифрових компетенцій, то стоїть питання також і про рівень розвитку цифрових компетенцій у викладачів вишів.

Майбутнім менеджерам варто звернути увагу на базові навички, з яких варто розпочати навчання: а) цифрова грамотність та цифровий етикет, б) кібербезпека, в) креативність, г) адаптивність, д) комунікація, е) емоційний інтелект (Краус Н.В., 2019).

Цифрова грамотність та цифровий етикет. У цифровій економіці цифрова грамотність має важливе значення. Менеджери повинні вміти користуватися цифровими інструментами, переміщатися цифровими платформами і розуміти, як використовувати дані та аналітику для прийняття рішень. Цифрова грамотність - це не просто вміння користуватися комп'ютером, це розуміння того, як працюють технології, як їх можна використовувати для вирішення проблем та як використовувати їх для зростання бізнесу.

Перше дозволяє почати легко керувати технологіями. Друге вимагає пояснення, тому що, якщо онлайн-організації більш-менш зрозуміли, навіщо потрібен етикет, то офлайн-фахівці сильно відстають у цьому питанні - незважаючи на те, що ми щодня залучаємо онлайн-канали для спілкування з колегами, партнерами, клієнтами. Отже, цифровий етикет, наприклад, про те, що необхідно враховувати різні типи комунікацій та tone-of-

voіce для кожного з них, готуватися до зустрічей з камерою на різних платформах, уточнювати, як людині зручніше спілкуватися, чи можна писати у вихідні та після роботи, чи зручно отримувати голосові і взагалі, як прийнято ставити та отримувати завдання у конкретній організації.

Крім того, змінюються акценти - на що слід звертати увагу під час спілкування. На платформі потрібно стежити за жестами та голосом людини, щоб адекватно зчитувати її стан – якщо, звичайно, ви хочете успішно проводити зустрічі та укладати угоди.

Кібербезпека – захист інформації є критично важливим аспектом у нашому цифровому світі. Щодня ми зберігаємо в наших комп'ютерах та мобільних пристроях все більше особистої та конфіденційної інформації, такої як паролі, банківські картки, персональні дані. Крім того, комп'ютерні мережі стають все більш важливими для бізнесу, уряду та суспільства загалом. Тому захист інформації є дуже важливим питанням. Кібербезпека допомагає захистити інформацію від хакерів, кіберзлочинців та інших зловмисників, які можуть використовувати її для своїх цілей.

Креативність: у міру того, як автоматизація бере на себе рутинні завдання, креативність стає дедалі важливішою. Менеджери повинні вміти мислити творчо, генерувати нові ідеї та знаходити інноваційні рішення складних проблем. Креативне мислення необхідне для майбутніх менеджерів, яким необхідно йти в ногу зі змінними тенденціями та часом.

Адаптивність: цифрова економіка постійно змінюється, і майбутні менеджери повинні вміти адаптуватися до нових технологій, нових способів роботи та нових бізнес-моделей. Адаптивність означає здатність набувати нових навичок, впроваджувати нові технології та швидко змінюватися при зміні обставин. Ця навичка має вирішальне значення для менеджерів, яким необхідно вміти реагувати на ринкові умови, що змінюються.

Комунікація: у цифровій економіці комунікативні навички є важливими як ніколи. Працівники повинні мати можливість ефективно спілкуватися різними каналами, включаючи електронну пошту, соціальні мережі, відео конференції та інші

цифрові платформи. Навички спілкування мають вирішальне значення для віддалених працівників, яким необхідно вміти будувати відносини та ефективно співпрацювати з колегами та клієнтами.

Емоційний інтелект: у міру того, як технології беруть на себе рутинні завдання, емоційний інтелект ставатиме дедалі важливішим. Менеджери повинні вміти співпереживати іншим, розуміти їх емоції та будувати міцні відносини, що ґрунтуються на довірі та повазі. Емоційний інтелект має вирішальне значення для лідерів, менеджерів та спеціалістів з обслуговування клієнтів, яким необхідно мати можливість спілкуватися з людьми на високому емоційному рівні.

Варто зазначити, що підготовка майбутніх працівників до цифрової економіки залежить від вкладених інвестицій в освіту. Освіта є основою підготовки майбутніх менеджерів до цифрової економіки.

Організаціям та урядам необхідно інвестувати у програми освіти та навчання, які навчають цифровій грамотності, творчості, адаптивності, спілкуванню та емоційному інтелекту. Сюди входять як формальні освітні програми, такі як університетські дипломи, так і неформальні можливості навчання, такі як онлайн-курси та семінари.

Потрібно заохочувати культуру навчання протягом усього життя: навчання протягом усього життя має важливе значення для підготовки працівників до розвитку цифрової економіки майбутнього.

Підприємствам та урядам необхідно розвивати культуру навчання протягом усього життя, надаючи співробітникам можливість набувати нових навичок та розвивати нові компетенції. Це включає пропозиції програм навчання, наставництва, коучингу та інших форм підтримки професійного розвитку.

Підприємствам необхідно прийняти цифрову трансформацію, щоб залишатися конкурентоспроможними у цифровій економіці майбутнього. Це означає інвестування в цифрові інструменти, платформи та технології, які можуть допомогти їм оптимізувати операції, покращити якість обслуговування клієнтів та залишатися на крок попереду. Це

також означає впровадження нових бізнес-моделей, таких як гіг-економіка та віддалена робота (Томчук О.В. 2021).

Заохочувати співпрацю та створення мереж. Співробітництво та створення мереж є важливими для підготовки працівників до цифрової економіки майбутнього. Організації та уряди можуть заохочувати співпрацю та створення мереж, організовуючи заходи, конференцій та зустрічі, на яких збираються професіонали з різних галузей та з різним досвідом. Це може допомогти працівникам освоїти нові навички, обмінятися ідеями та побудувати відносини, які можуть відкрити нові можливості.

Забезпечити доступ до технологій. Доступ до технологій необхідний для підготовки працівників до цифрової економіки майбутнього. Організації та уряди можуть надавати доступ до технологій, пропонуючи програми навчання, надаючи доступ до комп'ютерів та інших цифрових пристроїв, а також надаючи високошвидкісний доступ до Інтернету.

Це може допомогти майбутнім працівникам розвинути навички цифрової грамотності та залишатися на зв'язку із цифровою економікою.

Також, потрібно наголошувати на соціальних навичках. Такі навички, як спілкування, вирішення проблем та робота в команді, так само важливі, як і технічні навички у цифровій економіці. Організаціям та урядам необхідно приділяти особливу увагу навичкам міжособистісного спілкування у своїх програмах освіти та навчання. Це включає надання працівникам можливості розвивати свої комунікативні навички, навички вирішення проблем і навички роботи в команді за допомогою практичних проєктів, групової роботи та інших можливостей практичного навчання.

Підприємництво стає все більш важливим навиком в цифровій економіці. Компанії та уряди можуть сприяти розвитку підприємництва, підтримуючи стартапи, пропонуючи програми навчання для підприємців та створюючи середовище, яке заохочує до інновацій та прийняття ризиків. Це може допомогти працівникам розвинути підприємницькі навички, такі як креативність, винахідливість та адаптивність.

Важливо, прийняти різноманітність та інклюзивність для підготовки працівників у цифровій економіці майбутнього. Підприємствам та урядам необхідно прийняти різноманітність та інклюзивність, створивши культуру робочого місця, яка вітатиме людей з усіх верств суспільства та точок зору. Це включає надання навчальних програм з різноманітності та інклюзивності, створення різноманітних та інклюзивних команд, а також заохочення різноманітності та інклюзивності у всіх аспектах бізнесу.

На основі вище викладеного тексту наукової статті, сформуована наступна гіпотеза. Гіпотеза дослідження полягає у тому, що володіння цифровими навичками майбутніх менеджерів є необхідною умовою для виконання професійних обов'язків в конкретному випадку і розвитку економіки майбутнього в цілому та навпаки.

Висновки. Таким чином, на основі вивчення різних джерел можна назвати основні цифрові навички менеджерів, в які входять: інформаційна грамотність цифрового контенту, комунікація та співпраця за допомогою цифрових технологій, вирішення проблем за допомогою цифрових технологій, вміння застосовувати інформаційно-комунікаційні технології та цифрові технології, знання засад програмування.

Цифрові навички та компетенції важливі не тільки для індивідуального розвитку та підвищення своєї конкурентоспроможності, але й для життя та суспільства загалом.

Економічні та політичні ситуації, а також світ цифрових технологій змінюються занадто швидко. Це означає, що менеджеру професіоналу будь-якої сфери потрібно буде завжди бути готовим до освоєння нових технологій та більш досконалих інструментів, а також розвиватися у різних напрямках, не тільки суміжних із професією, задля розвитку економіки майбутнього.

Список бібліографічного опису

1. Зайцева-Чіпак Н. О., Саприкіна М. А., Гондюл О. Д. Дослідження: Future of work 2030. Як підготуватись до змін в Україні. *Career Hub*. 2021. 124 с. URL: <https://careerhub.in.ua/future-of-work-inukraine-2030/https://careerhub.in.ua/wp-content/uploads/2021/07/Future-of-Work-research-Ukr.pdf>.

2. Андрусак Н. О., Краус К. М., Краус Н. М. Навчання цифровому підприємництву: інноваційні техніки, технології, види та методики. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8643>

3. Замостянова Х. 5 IT-спеціальностей, які будуть затребуваними в 2022 году. URL: https://nashkiiev.ua/news/5it-spetsialnostei-kotorie-budut-vostrebovanni-v2022-godu?utm_source=telegram&utm_medium=referral&utm_campaign=tgpost/.

4. Краус Н.М. *Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку*: монографія. К.: Аграр Медіа Груп, 2019.

5. Манжура О. В., Краус К. М., Краус Н. М. Економічна професійна освіта покоління цифрових людей в умовах функціонування інноваційно-підприємницьких університетів. *Бізнес інформ*, 2019. № 3. С. 182–191. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2020&abstract=2020_3_0_182_191.

6. Томчук О. В. Парадигма управління людським потенціалом території в контексті поведінкової економіки. *Бізнес Інформ*. 2021. № 12. С. 426–431.

References

1. Zaitseva-Chipak N. O., Saprykina M. A., Gondyul O. D. Research: Future of work 2030. How to prepare for changes in Ukraine. Career Hub. 2021. 124 с. URL: <https://careerhub.in.ua/future-of-work-inukraine-2030/https://careerhub.in.ua/wp-content/uploads/2021/07/Future-of-Work-research- Ukr.pdf>. [in Ukrainian].

2. Andrusiak N. O., Kraus K. M., Kraus N. M. Teaching digital entrepreneurship: innovative techniques, technologies, types and methods. Efficient economy. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8643> [in Ukrainian].

3. Zamostyanova H. 5 IT specialties that will be in demand in 2022. URL: https://nashkiiev.ua/news/5it-spetsialnostei-kotorie-budut-vostrebovanni-v2022-godu?utm_source=telegram&utm_medium=referral&utm_campaign=tgpost/. [in Ukrainian].

4. Kraus N.M. Innovation economy in the globalized world: institutional basis of formation and development trajectory: monograph. K.: Agrar Media Group, 2019. [in Ukrainian].

5. Manzhura O. V., Kraus K. M., Kraus N. M. Economic professional education of the generation of digital people in the conditions of the functioning of innovative and entrepreneurial universities. Business inform, 2019. № 3. P. 182–191. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2020&abstract=2020_3_0_182_191. [in Ukrainian].

6. Tomchuk O. V. The paradigm of managing the human potential of the territory in the context of behavioral economics. Business Inform. 2021. № 12. С. 426–431. [in Ukrainian].